

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर

(निम्न शिक्षण विद्याशाखा)

पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन पदविका अभ्यासक्रम

वार्षिक परीक्षा : एप्रिल - 2016

विषय :- गाय म्हैस पालन व दुग्धोत्पादन

वर्ष : द्वितीय
दिनांक : 04/04 /2016

एकुण गुण : 100
वेळ : 3 तास

सुचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

- प्र. 1 ला (अ) रिकाम्या जागा भरा :- (10)
- 1) एका वासराला सामान्यपणे चौ.फु. बांधकाम करावे
 - 2) निरोगी गायी-म्हशी व्यायल्यापासून दिवसांनी माजावर येऊन राहतात.
 - 3) म्हशी साधारणपणे वर्षात माजावर येतात.
 - 4) सामान्यपणे माजाच्या तासात कृत्रिम रेतन करवुन घ्यावे
 - 5) आठवडे वयात वासरात शिंगकळ्या खुडतात.
 - 6) जनावर विण्याच्या वेळी हा संप्रेरक तयार होतो.
 - 7) दुध उत्पादनात खादयावर टक्के खर्च होतो.
 - 8) साहीवाल व ब्राउन स्विस संकरणापासून ही संकरीत जात तयार झालेली आहे.
 - 9) म्हशीच्या पारड्याला म्हणतात.
 - 10) या म्हशीच्या शिंगाचा आकार कोयत्या सारखा असतो.
- (ब) व्याख्या लिहा :- (05)
- 1) संकरीकरण
 - 2) दुध
 - 3) निर्जंतूकीकरण
 - 4) संसर्गजन्य आजार
 - 5) कृत्रिम रेतन
- (क) जोडया लावा. (05)
- 'अ' गट 'ब' गट
- 1) मॅलेथिआन
 - 2) फिनाईल
 - 3) लॅक्टोज
 - 4) डिस्टोडीन
 - 5) सोडीयम कार्बोनेट
 - अ) पर्णकृमीनाशक
 - ब) डिटर्जंट
 - क) किटकनाशक
 - ड) दुग्धशर्करा
 - इ) जंतुनाशक
- प्र. 2 रा (अ) नवजात वासरांत चिकाचे महत्व सांगुन चिकास पयार्य म्हणुन कृत्रिम चीक तयार करणे यावर माहिती लिहा. (08)
- (ब) दुध उत्पादनात नोंदीचे महत्व व विविध नोंदवहया विषयी सविस्तर माहिती लिहा. (08)
- प्र. 3 रा (अ) भारतात उपयुक्त ठरलेल्या विदेशी गायीच्या जाती लिहून जर्सी जातीच्या गायीचे मुळस्थान, शारीरिक वैशिष्ट्ये व दुध उत्पादन यावर माहिती लिहा. (08)
- (ब) म्हैस विण्याची लक्षणे लिहून, विण्यानंतर घ्यावयाची काळजी यावर सविस्तर माहिती लिहा. (08)
- प्र. 4 था (अ) स्वच्छ दुध उत्पादनाचे महत्व सविस्तर लिहा. (08)
- (ब) वळुची देखभाल व संगोपन यावर खालील मुद्यानुरूप माहिती लिहा. (नाकात बांगडी टाकणे, व्यायाम, स्वतंत्र गोठा व फळविण्याचे प्रमाण) (08)
- प्र. 5 वा (अ) बैल व ईतर भारवाहू जनावरांची देखभाल व संगोपन याबाबत माहिती लिहा. (08)
- (ब) गायीचे लसीकरण वेळापत्रक लिहा. (08)
- प्र. 6 वा टिपा लिहा (कोणतेही चार) (16)
- 1) बंदिस्त गोठा
 - 2) कासेची रचना
 - 3) नोंदवहीचे महत्व
 - 4) माजाची लक्षणे
 - 5) म्हैसपालन

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर

(निम्न शिक्षण विद्याशाखा)

पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन पदविका अभ्यासक्रम

वार्षिक परीक्षा - 2014

विषय :- गाय म्हैस पालन व दुग्धोत्पादन

वर्ष : द्वितीय

दिनांक : 05/05/2014

एकूण गुण

: 100

वेळ

: 3 तास

सुचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

- प्र. 1 ला (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (10)
- 1) बुळकांडी हा रोग कोणत्या विषाणु पासून होतो ?
 - 2) म्हैसना ही म्हशीची जात कोणत्या संकरणापासून तयार केली ?
 - 3) जागतीक मानकानुसार प्रतिमिली किती लाखापेक्षा जास्त जिवाणु असु नये असा मापदंड आहे.
 - 4) गुरांच्या शरीराची वाढ कशावर अवलंबून असते ?
 - 5) दुधाची चव खारट का असते ?
 - 6) सर्वात जास्त दुध देणारी विदेशी गाय कोणती ?
 - 7) एन्ट्रोटॉक्सीमीया हा रोग कोणत्या प्राण्यात आढळतो ?
 - 8) भारताचा दुध उत्पादनात कोणताप्रमाणक लागतो ?
 - 9) चिकामध्ये दुधापेक्षा किती पट प्रथिने आढळतात ?
 - 10) गौळव आणि गीर या जातीचे मुळ स्थान कोणते ?
- (ब) जोड्या लावा. (05)
- 1) म्हशीची जात अ) नाकात बांगडी घालणे
 - 2) शिंग कळया खुंटणे ब) हिरवी वैरण
 - 3) वळु क) पानाकुर
 - 4) मुरघास ड) नागपूरी
 - 5) जंतनाशक इ) कॉस्टीक पोटॅश
- क) प्रत्येकी दोन उदाहरणे लिहा. (05)
- 1) माजीची दोन प्रमुख लक्षणे.
 - 2) गाय आटविण्याच्या पद्धती.
 - 3) जनावरांच्या प्रतिबंधक लसींची नावे .
 - 4) गोठयामध्ये जनावरे बांधण्याच्या दोन पद्धती.
 - 5) भारतातील उत्कृष्ट म्हशीच्या दोन दुधाळ जाती.
- प्र. 2 रा (अ) छाटणी म्हणजे काय ? जनावरांची छाटणी कां करावी याबद्दल सविस्तर माहीती लिहा. (08)
- (ब) निरोगी व रोगी जनावरांची तक्याद्वारे तुलना करा. (08)
- प्र. 3 रा (अ) गोठाचे निर्जंतुतीकरण म्हणजे काय ? गोठयाची स्वच्छता व निर्जंतुतीकरण का व कसे करावे. (08)
- (ब) कष्ट करणाऱ्या बैलांची देखभाल व संगोपन याबद्द सविस्तर माहीती लिहा. (08)
- प्र. 4 था (अ) दुध व्यवसायामध्ये दुध उत्पादनावर होणाऱ्या खर्चाच्या बाबी कोणत्या याबद्द सविस्तर वर्णन करा. (08)
- (ब) दुध म्हणजे काय ? दुधातील घटक कोणते, त्याबाबत सविस्तर माहीती विशद करा. (08)
- प्र. 5 वा (अ) दुधाळ गाय किंवा म्हशीची निवड कशी करावी, हे मुद्दे निहाय लिहा. (08)
- (ब) दुधाकरीता प्रसिद्ध भारतीय म्हशींचे नावे सांगुण दुध देणाऱ्या दुधाळ म्हशींचे वर्णन करा. (08)
- प्र. 6 वा टिपा लिहा (कोणतेही चार) (16)
- 1) संकरणाचे फायदे
 - 2) आबोंवन
 - 3) जंतनाशकाचे महत्व व वेळापत्रक
 - 4) दुग्ध उत्पादनात नोंदीचे महत्व
 - 5) जनावरात संसर्गजन्य रोगाची साथ सुरू झाल्यास घ्यावयाची काळजी

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुर

(निम्न शिक्षण विद्याशाखा)

पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन पदविका अभ्यासक्रम

वार्षिक परीक्षा - 2013

विषय :- गाय म्हैस पालन व दुग्धोत्पादन

वर्ष : द्वितीय
दिनांक : 10. 06. 2013

एकुण गुण : 100
वेळ : 3 तास 10 ते 01

सुचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

- प्र. 1 ला (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (10)
- 1) भारतातील विदेशी गायीच्या जातीचे नावे लिहा. *Hossein, Jersey -*
 - 2) म्हशीच्या माज किती तास राहतो? *24 18-24*
 - 3) गायीचा व म्हशीचा गाभण काळ किती दिवसाचा असतो? *280, 310*
 - 4) दुधा द्वारे प्रसारीत होणारे रोग कोणते? *mastitis*
 - 5) वासरे संगोपनाच्या पध्दती कोणत्या? *single, double*
 - 6) दुधाळ म्हशीच्या जाती कोणत्या? *Jaf, meh -*
 - 7) नवजात वासरांना चिक किती पाजावा? *1/10 th*
 - 8) गाय आटविण्याच्या पध्दती कोणत्या? *दिवस भर करणे, 3-4 तास, 4-5 महिने*
 - 9) नवजात वासरांची नाळ कापण्याकरीता कोणते जंतुनाशक वापरावे? *T. iodine*
 - 10) गाय व म्हशीचा भाकड काळ किती दिवसाचा असतो? *3-4 marks.*
- (ब) चुकीची विधाने दुरुस्त करून लिहा :- (05)
- 1) ✓ म्हशीमध्ये भाकड काळ 3 ते 4 महीने असतो.
 - 2) ✗ खिल्लार हि दुधाळ जात आहे.
 - 3) ✗ चिकामुळे वासरांची रोगप्रतीकार शक्ती कमी होते. *गर्भ*
 - 4) ✗ जंत हा सर्वांना परीचीत असणारा विषाणू आहे. *परिशीत (parasites)*
 - 5) ✗ घरसर्प या रोगाची लस हिवाळ्यात देतात. *जुलै (June-July)*
- क) जोड्या लावा. (05)
- 1) म्हशीची जात अ) पिपरॉझीन ①
 - 2) जंतनाशक ब) जोड उदधेशिय गाय ②
 - 3) वळू क) हिरवी वैरण ③
 - 4) देवणी ड) नाकात बांगडी घालणे ④
 - 5) मुरघास ई) म्हैसाना ⑤
- प्र. 2 रा अ) भारतातील म्हशीच्या जातीचे नावे लिहा. त्या पैकी विदर्भातील म्हशीच्या जातीचे वर्णन करून माहीती लिहा. (16)
- प्र. 3 रा अ) भारतातील उपयुक्त असलेले विदेशी गायीची नावे सांगा? कोणत्याही एका उत्कृष्ट दुध देणाऱ्या विदेशी गायीचे वर्णन करा. (08)
- ब) नवजात वासरे व रेडकु यांची काळजी व व्यवस्थापन. (08)
- प्र. 4 था अ) नुकत्याच व्यालेल्या गाय-म्हशीची स्वच्छता व देखभाल कशी करावी याचे वर्णन करा. (08)
- ब) दुध म्हणजे काय व दुधातील घटक कोणते व त्याचे वर्णन करा. (08)
- प्र. 5 वा अ) बैलाची देखभाल व संगोपन कसे व का करावे या बद्दल सविस्तर वर्णन करा. (08)
- ब) वळूची निवड करतांना कोणत्या गोष्टी लक्षात ठेवून निवड करावी. (08)
- प्र. 6 वा टिपा लिहा. (कोणतेही चार) (16)
- 1) संकरणाचे फायदे.
 - 2) चिकाचे महत्व सांगून चिकास पर्याय लिहा.
 - 3) छाटणीचे महत्व.
 - 4) दुधाळ गायीची निवड.
 - 5) भाकड गायी, म्हशीचे संगोपन.

महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापिठ, नागपुर

(निम्न शिक्षण विभाग)

पशुधन व्यवस्थापन व दुग्धोत्पादन पदविका अभ्यासक्रम

वार्षिक परीक्षा मे - 2012

विषय - पशुसंवर्धन

वर्ष - प्रथम

दिनांक : 02/05/2012

एकूण गुण - 100

वेळ - 3 तास

सुचना : सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

- प्रश्न 1 ला
- अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (10)
- 1) आजारी जनावरांचे प्रमुख लक्षण लिहा. माकपुडी कोरडी ह/101
 - 2) अस्थाची स्वरुपाची ओळखचिन्हे लिहा.
 - 3) मुका माज कोणत्या प्राण्यात आढळतो? म्हशी
 - 4) जनावरांना दररोज पिण्यासाठी व धुण्यासाठी किती पाण्याची आवश्यकता असते? 40 लिटर
 - 5) जनावरांना तोंडखुरी - पायखुरी लस कोणत्या ऋतूत देतात? Sep-Oct
 - 6) जनावरांचे वय कशावरून ओळखतात? हाताळणे
 - 7) शिंगकळ्या नष्ट करण्याची पध्दत कोणती? हातणे
 - 8) गोठ्याचे प्रकाराची दोन नावे लिहा. Non-hair, Yuccal, stripping
 - 9) दुध दोहण्याची उत्तम पध्दत कोणती? milking
 - 10) जनावरांना खाली पाडण्याची उत्तम पध्दत कोणती? Ruffsmethod of casting
- ब) रिकाम्या जागा भरा. (5)
- 1) खच्चीकरण करण्याकरीता Burdigo-castrol उपकरणाचा उपयोग करतात.
 - 2) गायीचा गाभणकाळ 9 months - 9 days दिवसाचा उपयोग करतात.
 - 3) शिंगकळ्या खुडण्याकरीता Berberis.uno रसायन वापरतात. Caesic powder
 - 4) निरोगी जनावरांचे शरीराचे सामान्य तापमान 101.6 असते.
 - 5) गरीबांची गाय 2.1... या प्राण्याला म्हणतात.
- क) प्रत्येकी दोन उदाहरणे लिहा. (5)
- 1) वासरे संगोपनाच्या पध्दती. - 4. थिबक माकपुडी
 - 2) जनावर नियंत्रणाच्या पध्दती. - 1. हातणे, 2. हातणे, 3. हातणे
 - 3) जनावरांच्या खोडी. - 1. हातणे, 2. हातणे, 3. हातणे
 - 4) जंतनाशक औषधांची दोन नावे लिहा. - Aldomar, Epanacure
 - 5) लसीचे प्रकार. Oil adjuvant, Killed vaccine.
- प्रश्न 2 रा
- 1) प्रदर्शन व बाजारांसाठी जनावरांची तयारी कशी कराल ते सविस्तर लिहा. (8)
 - 2) गायी म्हशीच्या विण्याची लक्षणे लिहून पुर्व तयारी कशी कराल ते लिहा. (8)
- प्रश्न 3 रा
- खालील प्रश्नांची थोडक्यात प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (16)
- 1) जनावरांची छाटणी का करावी?
 - 2) पैदासी वळुची काळजी कशी घ्याल?
 - 3) गोठ्याचे निर्जंतुकीकरण कसे कराल?
 - 4) जनावरांना पाण्याची आवश्यकता का असते?
- प्रश्न 4 था
- जनावरांचे गोठे बांधतांना कोणकोणत्या गोष्टी विचारात घ्याल ते सविस्तर वर्णन करा. (16)
- प्रश्न 5 वा
- खालील प्रश्नाची थोडक्यात प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (16)
- 1) व्यालेल्या जनावरांची देखभाल कशी कराल ते सविस्तर लिहा.
 - 2) स्थायी स्वरुपाची ओळखचिन्हे देण्याच्या पध्दती सांगुन एक पध्दत सविस्तर लिहा.
 - 3) जनावरांचे वय ठरविण्याचे पध्दती सांगुन एक पध्दत सविस्तर लिहा.
- प्रश्न 6 वा
- थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) (16)
- 1) जनावरांची हाताळणी.
 - 2) गाभण गायीचा आहार
 - 3) नोंदवहीचे महत्त्व.
 - 4) बंदिस्त गोठा.
 - 5) भाकड जनावरांची देखभाल.

माकपुडी
कोरडी
ह/101

